

Mindre meddelelser

Iagttagelser godkendt af Sjældenhedsudvalget er mærket med en stjerne*
*Records approved by the rarities-committee are marked with asterisks**

NY YNGLEPLADS FOR HULDUE *COLUMBA OENAS*

I Sæbygård Skov, Vendsyssel, registrerede jeg medio april 1980 en usædvanlig tæt forekomst af Hulduer *Columba oenas*, hvoraf adskillige viste interesse for træhuller, foretog territorieflugt m.v. Dette indicerede, at stedet var en ny eller hidtil overset yngleplads for arten, og ved observationer fra skjul blev formodningen bekræftet. Iagttagelser af rugeafløsninger ved både hule træer og en redekasse oprindeligt beregnet for Natugle *Strix aluco*, gjorde sagen klar. Jeg vil anslå bestanden til 12-15 par.

Rugeafløsning skete med lange mellemrum, typisk 4½ time. Denne adfærd er tilsyneladende stærkt vanebundet, f.eks. foregik en rugeafløsning ved et af hullerne dagligt præcis kl. 12.40.

Fuglene er fundet i ældre bevoksninger af Parklind *Tilia vulgaris* og Bøg *Fagus sylvatica*, med det lavest beliggende redehul kun 1,7 m over jorden. Et par har formået at forcere et hul på kun 7,5×6 cm, hvor en gren var knækket af et hult træ. To steder fandtes to par kun 15-20 m fra hinanden.

Efter 18. maj har jeg kun haft akustisk kontakt med fuglene. I flere tilfælde er bemærket forøget sangaktivitet i aftentimerne, omkring kl. 20.15 (sommertid).

Lokaliteten er kun i ringe grad udsat for forstlige indgreb, hvorimod den lider under usædvanlig intensiv færdsel, specielt i weekends. Fuglene har således været tvunget til at acceptere både knallertkørsel (ulovlig), ryttere, lystfiskere, anemoneplukkende familier med skrigende børn, en traktor med støjende transistorradio etc., oven i købet i redehullernes umiddelbare nærhed. Efter weekends viste flere af fuglene derfor tydelige tegn på stress, hvorimod adfæren på de efterfølgende hverdage viste en normaliserende tendens.

Hulduen er tidligere, i 1979, registreret med 2 individer i Sæbygård Skov. I 1980 er arten udover yngleagttagelserne truffet syngende primo juni i en mindre plantage 3 km syd herfor (vistnok uden egnede redemuligheder), samt regelmæssigt drikende/badende i en grusgrav med en større vand-samling tæt herved.

Ole Karlsson
Rosenvej 6, 9300 Sæby

Summary: A new breeding site of the Stock Dove *Columba oenas*, which is a very scarce breeding bird in Denmark, has been found in a forest of Vendsyssel, North Jutland. This local population is estimated at 12-15 pairs. Habitat and some behavioural habits are described.

SVARTBAGE *LARUS MARINUS* DRÆBER OG ÆDER BLISHØNS *FULICA ATRA*

Det er velkendt at de store måger ofte æder andre kystfugles æg og unger, og der findes tillige en del eksempler på, at Svartbage *Larus marinus* systematisk kan tage unge Sølvmåger *Larus argentatus* (Andersson, Å. & K.-E. Fridzén, *Vår Fågelvärld* 29: 267-269, 1970 og Svensson, L., *Vår Fågelvärld* 30: 125, 1971), samt voksne Skråper *Puffinus puffinus* (Long, R., *Brit. Birds* 58: 219-220, 1965) og Lunder *Fratercula arctica* (Andersson & Fridzén 1970), og Sølvmåger, som tager Krikænder *Anas crecca* (Tamisier, A., *Wildfowl* 25: 123-133, 1974). Tillige foreligger eksempler på predation på voksne individer af andre arter. Således er en adult Sølvmåge set dræbe og fortære en adult Stormmåge *Larus canus* på yngleplads (Hansen, K., *Feltornithologen* 19: 42-43, 1977; se også Hoog, R. H., *Brit. Birds* 67: 242-243, 1974) og Svartbage set tage juvenile Gravænder *Tadorna tadorna* i august (Jenning, W. *Vår Fågelvärld* 14: 201-224, 1955) og en Troldand *Aythya fuligula* om vinteren (Andersson & Fridzén 1970). Følgende iagttagelser på Tipperne og i Selsø viser

F. Grogg 1950

at især immature Svartbage helt systematisk kan jage og dræbe voksne Blishøns *Fulica atra* om efteråret.

I perioden 12. september til 3. november 1978 iagttoges sammenlagt ca. 50 angreb af Svartbage på Blishønsflokk på reservatet Tipperne i Ringkøbing Fjord. Heraf lykkedes det i tre tilfælde at dræbe en Blishøne. I denne periode opholdt 10-20.000 Blishøns sig i tusindtallige flokke på reservatet, og i samme periode 100-900 Svartbage. I alle iagttagne tilfælde, på nær to, var de angribende Svartbage yngre individer, oftest 2.-3. års. I de fleste tilfælde udførtes angrebene af kun én Svartbag, men enkelte gange angreb flere Svartbage sammen. Angrebene foregik hver gang på næsten samme måde, hvorfor vi her blot vil nævne enkelte eksempler på hændelsesforløbet.

Tipperne d. 27. september 1978

En ung Svartbag kom flyvende i 2-3 meters højde mod en Blishønsflok på 1100. Flokken lå ret spredt, men klumpede lynhurtigt sammen, da de opdagede Svartbagen. Samtidig med sammenklumpningen begyndte de alle at plaske i vandet med fødder og vinger. Svartbagen kredsede et par gange over flokken, hvorefter den dykkede et par gange hurtigt ned over flokken. Dette fik den sammenklumpede flok til at dele sig i to. Da det skete blev der nogle enkelte Blishøns tilbage mellem de to flokke. De vidste tilsyneladende ikke om de skulle følge den ene eller den anden flok. Det udnyttede Svartbagen, idet den fra luften nærmest lå oven på Blishønen, kunne den ind imellem give den nogle kraftige huk i hovedet. Til sidst slap Blishønen alligevel væk og over til flokken, som havde samlet sig igen. Flokken havde i øvrigt forholdsvis roligt og uden skumsprøjten, efter at Svartbagen var kommet ned på vandet. Svartbagen lå på vandet nogle få minutter, inden den lettede igen og foretog et angreb magen til det første, men igen slap Blishønen væk.

Tipperne d. 4. oktober 1978

En ung Svartbag angreb en Blishøne, som var kommet lidt bagefter en flok på 900 fugle. Som tidligere set landede den nærmest på ryggen af Blishønen og holdt fast i halsen. Ind imellem gav den Blishønen

nogle kraftige huk i hovedet og nakken. Efter ca. 20 minutter var Blishønen aflivet. Svartbagen begyndte nu, liggende på vandet, at hakke i brystet og hovedet. Den åd af Blishønen et par minutter, og fløj så et par meter væk og begyndte at vaske sig.

Tipperne d. 6. oktober 1978

Det lykkedes en ung Svartbag at få isoleret en Blishøne i en flok på 520 individer, som lå tæt på land. Svartbagen bed fast i halsen på Blishønen, og halvt baskende, halvt svømmende begyndte den at hale den ind mod land. I vandkanten aflivede den Blishønen i løbet af ca. 10 minutter. Derefter blev Blishønen trukket op på land, hvor Svartbagen hakkede hul i brystet på den og åd brystkødet og en del af indvoldene (senere kontrolleret på kadaveret).

Tipperne d. 16. oktober 1978

Tre gange efter hinanden sås to unge Svartbage gøre udfald mod en Blishønsflok på 5500. Inden da havde den ene angrebet samme flok én gang. Taktilikken var den samme som tidligere set, bortset fra at de supplerede hinanden i forsøgene på at sprede flokken. Ingen af dem havde dog held til at få fat i en Blishøne.

Sidstnævnte dag iagttoges en Blishønsflok på 2100 fugle i tre timer, for at se hvor hyppige angrebene var. I denne periode blev flokken angrebet 11 gange, hvoraf de tre var af to Svartbage sammen. På et tidspunkt, hvor flokken var rolig og spredt, kom en adult Svartbag flyvende og begyndte at fouragere omkring flokken. Det anfægtede overhovedet ikke Blishønsene. På et tidspunkt lå den adulte Svartbag endog midt i flokken, men flokken forblev rolig og spredt fouragerende.

Selsø d. 24. september 1979

En flok på omkring 500 Blishøns lå og fouragerede midt på søen. En adult Svartbag fløj mod flokken i et par meters højde, og Blishønsene klumpede sig omgående sammen i en massiv flok. Baskende over flokken forsøgte Svartbagen at få fat i en af Blishønsene, men ved hvert angreb baskede Blishønsene i tæt flok hen over vandet, så de næsten forsvandt i kaskader af oppisket vand. Så snart Svartbagen lå

på vandet, faldt Blishønsene til ro og når Svartbagen forsøgte at svømme hen til dem, veg de blot til side. Adskillige gange angreb Svartbagen flyvende, og til sidst fik den isoleret en Blishøne, som dykkede i stedet for at flygte sammen med de andre. Så længe Blishønen var neddykket, lå Svartbagen blot på vandet og ventede, men hver gang Blishønen forsøgte at komme op til overfladen, var Svartbagen over den og prøvede at få fat i den, så Blishønen konstant blev tvunget til at dykke. Adskillige gange gjorde grupper af Blishøns fra flokken udfald mod Svartbagen, ved at baske hen over vandet mod den, og det lykkedes dem flere gange at få den angrebne Blishøne ind mellem sig, men denne var da allerede så udmattet, at Svartbagen tilsyneladende nemt kunne tvinge den til at dykke igen. Da denne udmattelseskamp havde stået på i 10-15 minutter, fik Svartbagen fat i Blishønen og begyndte at hakke i den. Det tog den mindst 5-10 minutter yderligere at aflive den, hvorefter den gik i gang med at hakke den op og æde den ude på vandet. Så længe Blishønen levede, så de andre Blishøns opmærksomt til, eller forsøgte at komme til undsætning, men så snart Blishønen var død, tabte de interessen og fortsatte fourageringen.

På Tipperne havde Svartbagene den store fordel, at Blishønsene ofte fouragerede på så lavt vand, at Svartbagene kunne nå dem selv om de dykkede. Hvorimod Blishønsene på Selsø kunne dykke så dybt at Svartbagen måtte vente, til de var nødt til at komme op igen for at få luft. Hele angrebsteknikken bestod altså i at få isoleret en enkelt Blishøne, og så udmatte denne ved konstante angreb. Blishønsenes forsvar var hver gang massiv sammenklumpning, vandplasken og samtidig baskende flugt hen over vandet, men på Selsø sås Blishønsene, som beskrevet ovenfor, aktivt at komme en isoleret Blishøne til undsætning, ved at flokken trængte sig frem mod Svartbagen, og herfra forsøgte smågrupper udfald ved at baske frem over vandet indtil et par meters afstand fra Svartbagen. F. W. Hibbert (Brit. Birds 67: 242, 1974) beskriver et tilfælde hvor en Blishøne invaliderede en ung Sølvmåge, som var kommet for tæt på Blishønsens yngleplads.

Samstemmende med andre iagttagelser (Andersson & Fridzén 1970, Svensson 1971) trak Svartbagene byttet ind til land (isen) hvis det var tæt på kysten, hvorimod byttet blev fortæret på vandet, når det foregik længere ude.

I overensstemmelse med observationer over Sølvmågers predation på Krikænder om vinteren i Camargue (Tamisier 1974), må det antages, at det fortrinsvis er anskudte eller på anden måde skadede individer, Svartbagene tager.

Jørgen Bent Thomsen,
Sædding Strandvej 204, 6700 Esbjerg

Hans Møltofte,
Møllegade 23, 3. tv., 2200 København N

Summary: Great Black-backed Gulls *Larus marinus* killing and eating Coots *Fulica atra*.

Large flocks of Coots were systematically attacked by especially immature (2nd and 3rd calendar year) Great Black-backed Gulls in autumn. At the Tipperne reserve in western Jutland, 50 attacks were observed during September and October 1978, when 10-20,000 Coots and 100-900 Great Black-backs were present in the reserve. Most often no more than one gull attacked at one time. Four kills were observed. Each time the gull succeeded in isolating a single Coot, which then was killed by constant pecking and biting of head and neck for 10-20 minutes. The reaction of the Coots on the attacks was each time massive flocking in extremely dense concentrations, water splashing and splattering over the water. At Selsø the Coots were seen several times trying to frighten a gull who had isolated a Coot. Small groups of Coots splattered across the water directly towards the gull, until they were a few metres from it. The Coot escaped the gull a few times, but apparently it was already so exhausted that the gull each time could catch it again and subsequently kill and eat it. Most likely mainly wounded (shot) birds are taken by the gulls.

LANDSVALER *HIRUNDO RUSTICA* PÅ EN OVERNATNINGSPLADS I NORDJYLLAND

Da der findes forholdsvis få publicerede oplysninger om Landsvalens kollektive overnatning, kan det måske være af interesse at fremkomme med nogle iagttagelser fra en overnatningsplads i Nordjylland.

I efteråret 1973 og især 1974 blev der foretaget intensiv ringmærkning mest om aftenen og i mindre udstrækning om morgenen med 4-6 net i en mindre mose ved Pandrup teglværk, Nordjylland, især af WCÅ. Området består af ca. 1 tdr. land rørskov med åbne vandhuller og spredte bevoksninger med pil *Salix sp.* og havtorn *Hippophae rhamnoides*. Landsvalerne benyttede i udpræget grad de over 2 m høje tagrør *Phragmites communis* til overnatning, men også de spredte pilebuske. Foruden af Landsvaler benyttedes stedet også undertiden af Stære *Sturnus vulgaris* til overnatning. Derimod var antallet af Digesvaler *Riparia riparia* forbavsende lille og udgjorde kun ganske få promille af det samlede antal svaler.

Det blev kun enkelte gange forsøgt at skønne det tilstedeværende antal Landsvaler. De første fugle dukkede op medio juli, og de sidste forsvandt fra sovepladsen primo oktober. Maksimum nåedes mellem medio august og medio september, hvor der skønnedes at være 15.000 fugle som et minimum.

Efter at Landsvaleungerne har forladt reden, er det almindeligt, at de overnatter i denne de efterfølgende nætter i op til 16 nætter i træk (M. Bela von Szeöztz, Aquila 26: 145, 1919). Derefter kan de overnatte i redens nærhed i kortere tidsrum på som re-

gel 1-2 uger, men overnatning op til 70 dage efter udflyvningen er registreret (A. Boley, Vogelzug 3: 17, 1932). Herefter træffes fuglene på en nærliggende overnatningsplads, indtil borttrækket finder sted.

Af 3356 fugle var 2893 ungfugle (86%). Fig. 1 viser variationen i aldersfordelingen i løbet af efteråret. Nær overnatningspladsen flyver de første fugle fra reden ultimo juni eller primo juli (A. P. Møller upubl.), og allerede 13. juli er de første ungfugle til stede på overnatningspladsen. Ungfugleprocenten stiger herefter ret kraftigt fra medio juli fra 16 til medio august til 83%. Herefter ligger den mellem 82-92% pr. tidadesperiode indtil ultimo september, hvor de sidste adulte Landsvaler forsvinder, og ungfugleprocenten stiger dermed til 100%. Andersen-Harild (Feltornithologen 9: 128-129, 1967) beskriver et lignende mønster fra Utterslev Mose ved København.

Kønsfordelingen blandt de adulte fugle på baggrund af halefjerenes længde (L. Svensson, Identification guide to European passerines, Stockholm: Naturhistoriska riksmuseet, 1970) er vist på Fig. 2. Hannerne var generelt i overtal, idet 291 af 423 fugle var hanner (69%). Mellem medio juli og primo august er der en ret konstant procent af hanner på 66-75%. Dette skyldes, at hannerne i stor udstrækning benytter sovepladsen, mens hunnen forbliver ved reden med unger. Omkring medio august, hvor de engangsyngende familier af Landsvaler besøger sovepladsen, bliver forholdet mellem hanner og hunner mere lige. Herefter kommer der ultimo august et nyt tilskud af hanner fra parrene med to kuld, idet disse nu indeholder store unger. Når disse forlader ynglestedet for at overnatte på sovepladsen, stiger andelen af hunner igen primo-medio september.

Ved en soveplads af så stort et omfang som denne er det af interesse at få konstateret, hvilket område fuglene rekrutteres fra. Ved direkte observationer af flyvende fugle har Giller (Vogelwelt 76: 180-185, 1955) konstateret afstande på op til 10 km. Ved omfattende ungeringmærkninger foretaget af Bjarne Pedersen, Erik Eriksen, Einar Flensted-Jensen og forfatterne indenfor et 510 km² stort område i Sydvestvendsyssel (Fig. 3) har det været muligt at sige noget om sovepladsfuglenes rekrutteringsområde. Den maksimale afstand er 21,4 km (Kraghede-Pandrup), og denne strækning er endda tilbagelagt af et større antal fugle. Det er derfor sandsynligt, at der ikke er tale om den maksimale afstand. Regner man imidlertid med et rekrutteringsområde på 510 km², hvor der yngler 3,30 par/km² med en gennemsnitlig ungeproduktion på 4,44 i første kuld og 3,90 i andet kuld og en andetkuldsporcet på 81,33% (A. P. Møller, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 68: 81-86, 1974) fås en total på 12.811 juv. og 3.366 ad. eller totalt 16.177 fugle, hvilket stemmer godt overens med det skønnede antal tilstedeværende fugle.

På sovepladsen er der aflæst i alt 15 fugle, der

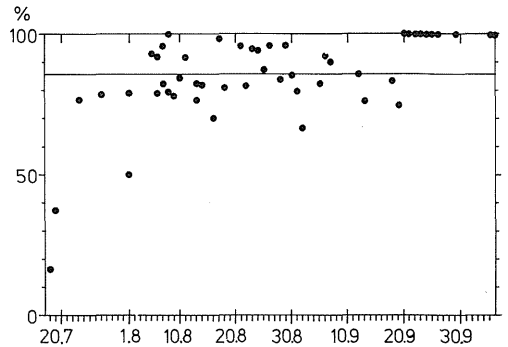

Fig. 1. Ungfugleprocenten på overnatningspladsen mellem 18. juli og 6. oktober i de to år. Den fuldt optrukne linie angiver gennemsnittet for hele perioden. *Juvenile percentage at the roost between 18 July and 6 October in the two years. The full-drawn line indicates overall average.*

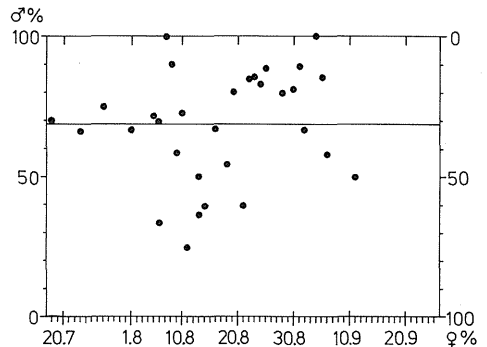

Fig. 2. Procenten af hanner og hunner på overnatningspladsen mellem 18. juli og 11. september. Den fuldt optrukne linie angiver gennemsnittet for hele perioden. *Male and female percentage at the roost between 18 July and 11 September. The full-drawn line indicates overall average.*

tidligere er ringmærket samme sæson på stedet mellem 4-26 dage efter mærkningen (Tabel 1). Forskellen på aflæsninger før og efter 15. august var ikke store. Fugle mærket på ynglested blev aflæst på sovepladsen efter gennemsnitligt 42,7 dage, altså betydeligt længere tid efter mærkningen end fugle mærket på sovepladsen. Fugle mærket ved Kraghede mellem 18,0-21,4 km fra sovepladsen aflæstes efter flere dages forløb end unger mærket 1,6-18,0 km fra sovepladsen. Redeunger mærket i juni aflæstes efter længere tids forløb end unger mærket i juli og i august-september.

Endelig aflæstes en del gamle fugle, der var ringmærket som ungfugle på sovepladsen året før. I alt aflæstes 11 hanner og 1 hun, hvilket afviger signifikant fra en ligelig fordeling for hanner og hunner ($X^2 = 5,04, 0,05 > p > 0,02$). Fordelingen afviger

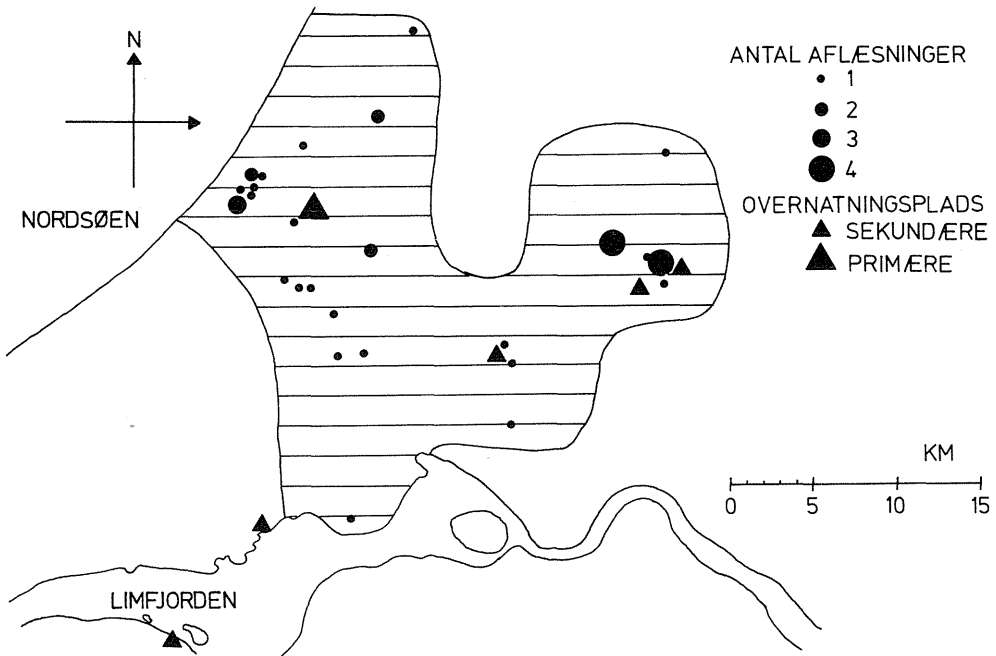

Fig. 3. Kort over Sydvestvendsyssel med ringmærkningsstedet for de aflæste fugle på overnatningspladsen ved Pandrup. Sekundære overnatningspladser i området er også angivet. Ringmærkning af unger har fundet sted indenfor det skraverede område.

Map of Southwest Vendsyssel showing the ringing places of birds controlled at the roost in Pandrup (large triangle). Secondary roosts are indicated by small triangles. The numbers of young ringed at different sites and later controlled at the roost in Pandrup have been indicated by filled circles. Ringing of young has taken place within the hatched area.

Tabel 1. Tidsrum fra ringmærkning på forskellige lokaliteter til aflæsning på overnatningspladsen. Time elapsed from ringing at different sites to the recapture at the roost.

	Tidsrum i dage Time in days	Antal Number
Ringmærket på soveplads Ringed at roost	15.5±6.6 (4-26)	15
For 15.8 Before 15.VIII	13.9±6.6 (4-26)	8
Erter 15.8 After 15.VIII	17.3±6.5 (6-26)	7
Ringmærket på ynglested Ringed in nest	42.7±14.8 (20-80)	23
Ringm. på Kraghede Ringed at Kraghede	47.9±12.8 (24-67)	9
Ringm. andre steder Ringed at other places	39.6±15.4 (20-80)	14
Ringm. i juni Ringed in June	50.9±13.5 (41-80)	7
Ringm. i juli Ringed in July	44.9±12.9 (30-67)	11
Ringm. i aug.-sep. Ringed in Aug.-Sep.	26.4±6.3 (20-37)	5

ste trækgæsterne tydeligt deres tilstedeværelse både gennem aflæsninger og senere genmeldinger (P. Andersen-Harild, Feltornithologen 9: 128-129, 1967).

William Carøe Årestrup
Egevej 7
9491 Pandrup

Anders Pape Møller
Langelandsgade 220 st. th.
8200 Århus N

English summary: Swallows *Hirundo rustica* at a communal roost in North Jutland.

Swallows were netted at a roost near Pandrup (57°14' N, 9°40' E), North Jutland, during the autumns of 1973 and 1974.

A total of appr. 15,000 birds was present in peak periods between the middle of August and the middle of September. The first birds were present at the middle of July and the last ones at the beginning of October.

87% of 3356 birds were juveniles. Variation during the season is shown in Fig. 1. Juvenile percentage reaches a steady level at the middle of August from a minimum in the middle of July. During the end of September and the beginning of October only juveniles are present.

tillige fra den forventede fordeling på baggrund af fangsterne af kønsbestemte fugle på sovepladsen.

Der er ikke med sikkerhed truffet egentlige trækgæster på sovepladsen. På baggrund af det store antal fangne fugle skulle det forventes, at eventuelle trækgæster ville resultere i aflæsninger. På en overnatningsplads i Utterslev Mose ved København vi-

Sex distribution is shown in Fig. 2. 69% of 423 adult birds were males. Breeding males use the roost while the females attend the brood. Peaks at the beginning and the end of August may be due to the presence of males having initial and second clutches, respectively.

It is assumed that birds came from an area of appr. 500 km² to the roost and from a distance of maximum 21.4 km (Fig. 3). The number of birds in this area, totalling 12,800 juveniles and 3,400 adults, is near to the number of birds present at the roost.

A number of birds controlled at the roost show some differences in the time elapsed between ringing and recapture (Table 1). Birds ringed at a greater distance from the roost arrived some days later than birds ringed near the roost. Birds ringed early in the breeding season arrived some days later than birds ringed later in the season.

A total of 12 birds ringed as juveniles at the roost was controlled as adults during the following season at the same place. 11 of these were males and 1 female. The deviation from an equal sex ratio is statistically significant.

FLOKSTØRRELSE HOS SANDTERNEN *GELOCHELIDON NILOTICA*

Indledning

I det følgende skal flokstørrelsen hos Sandternen kort omtales bl.a. i relation til yngletidspunkt og trækbevægelser.

Materiale og metoder

Alle oplysninger om forekomst af Sandtern i Nordeuropa er samlet sammen af Peter Gloe og undertegnede med henblik på en samlet analyse af artens trækbevægelser (P. Gloe & A. P. Møller, Orn. Mitt. 30: 185-202, 1978). I alt er der således indsamlet oplysninger om størrelsen af 403 flokke i Danmark, 310 flokke i Schleswig-Holstein og 199 flokke i Holland. Fra andre områder foreligger der kun ret få observationer, hvorfor dette materiale i denne sammenhæng er ladet ude af betragtning.

Materialet er herefter fordelt på måneder i de enkelte områder. Andelen af flokke med enlige fugle, andelen af flokke med par og andelen af flokke med 3 fugle eller derover er herefter beregnet (Fig. 1). Den gennemsnitlige flokstørrelse i de enkelte måneder er ligeledes beregnet (Fig. 2).

Resultater

Enlige fugle forekommer i de to udprægede gennemtræksområder (Schleswig-Holstein og Holland) især april-maj-(juni). I Danmark stiger andelen af enlige fugle derimod fra april til maj for derefter at ligge på et ret jævnt niveau resten af tiden. I september, hvor hovedtrækket har passeret Nordeuropa (Gloe & Møller *op.cit.*, p. 197), stiger andelen af enlige fugle igen især i Schleswig-Holstein og

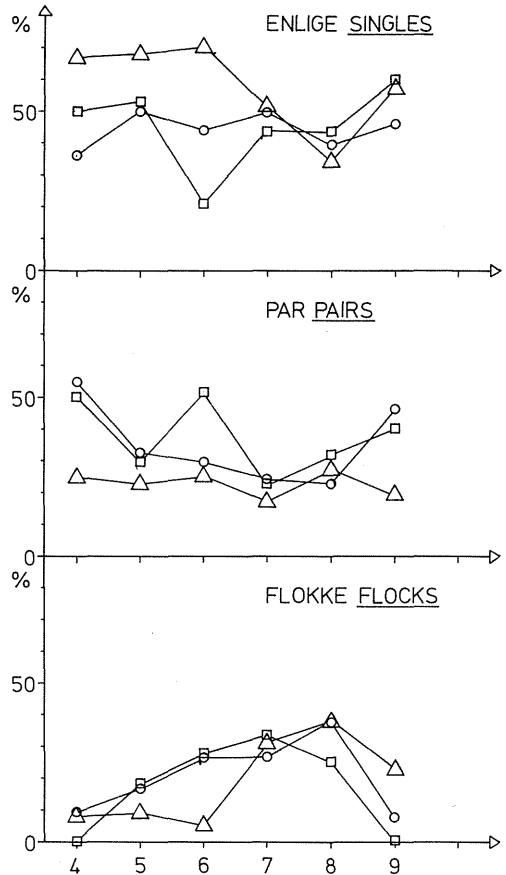

Fig. 1. Andelen af flokke med enlige fugle, par og med 3 fugle eller derover i månederne april-september i Danmark (cirkler), Schleswig-Holstein (firkanter) og Holland (trekanter).

The ratio of flocks with singles, pairs and at least 3 birds during the months April-September in Denmark (circles), Schleswig-Holstein (squares) and the Netherlands (triangles).

Holland, men også i Danmark (Fig. 1). Dette skyldes, at der efter hovedtrækket næsten kun er enlige fugle tilbage, muligvis oftest enlige ungfugle der har mistet kontakten til deres familieflokke (A. P. Møller, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 69: 9-18, 1975).

Andelen af par er både i Danmark og Schleswig-Holstein betydeligt højere i april sammenlignet med maj (Fig. 1). Det kan skyldes, at de ældre fugle, der fortrinsvis ankommer tidligt på sæsonen, i stor udstrækning allerede er udparrede ved ankomsten (A. P. Møller, *Social life of the Gull-billed Tern*, 16 pp., unpubl.), mens yngre fugle og ungfugle, der ankommer sent, i stor udstrækning ikke er udparrede. Den store andel af par i Schleswig-Holstein i juni kan være fugle, der er blevet forstyrret i deres første yngleforsøg og af den grund nu igen søger et nyt

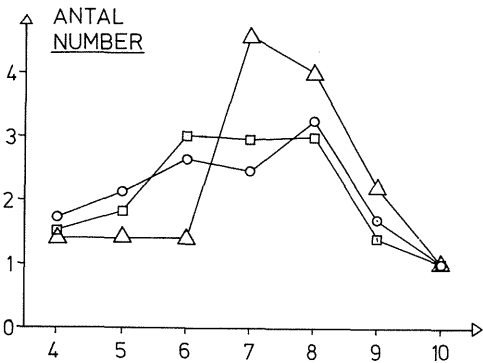

Fig. 2. Gennemsnitlige antal fugle pr. observation i månederne april-oktober i Danmark (cirkler), Schleswig-Holstein (firkanter) og Holland (trekanter).

Average number of birds per observation during the months April-October in Denmark (circles), Schleswig-Holstein (squares) and the Netherlands (triangles).

unglested (A. P. Møller, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 72: 119-126, 1978).

Andelen af flokke med tre fugle eller derover tiltager i alle tre områder for at nå et maksimum i juli (Schleswig-Holstein) eller august (Danmark, Holland) umiddelbart efter ynglesæsonens ophør (Fig. 1). I september, hvor hovedtrækket har passeret, aftager andelen af disse større flokke igen kraftigt. Langt hovedparten af Sandterneerne forlader ynglepladserne i juli og strejfer derefter omkring i familieflokke på gode fourageringslokaliteter (A. P. Møller, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 69: 9-18, 1975).

Den gennemsnitlige flokstørrelse ligger generelt på et ret lavt niveau i april-maj for at stige i juni i Danmark og Schleswig-Holstein muligvis på grund af øget fourageringsaktivitet i slutningen af ynglesæsonen og på grund af mislykkede yngleforsøg. I Holland finder stigningen først sted i juli, efter at ungerne er ved at blive flyvefærdige (Fig. 2). Maksimum nås i juli-august med et efterfølgende fald i september og et minimum i oktober, hvor de sidste efternølere fra trækket stadig er tilbage.

Anders Pape Møller
Langelandsgade 220 st.th.
8200 Århus N

Summary: *Flock-size in the Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica*.*

Flock-size was studied by means of field observations. A total of 403 flocks in Denmark, 310 flocks in Schleswig-Holstein, W. Germany and 199 flocks in the Netherlands was recorded. Results are shown in Figs. 1-2. The number of pairs decreased from April to May, probably due to a lesser part of the birds being paired later in the season. An in-

creasing number of pairs in June in Schleswig-Holstein may be due to unsuccessful pairs looking for a new breeding ground. Average flock-size increases in June in Denmark and Schleswig-Holstein partly due to an increased feeding activity, and partly due to an increasing number of unsuccessful pairs looking for new breeding grounds. An increase is recorded in the Netherlands in July caused by the increasing number of fledged young. A maximum level around or a little earlier than the migrational peak can be seen. In September and October primarily singles are flying around, probably left by their family flocks.

Peter Gloe, Meldorf, Eduard Osieck, Amsterdam and M. J. Tekke, Gravenhage are acknowledged for their help.

Aktuelt

NY DANSK DOKTORDISPUTATS OM FUGLE

Torsdag den 16. oktober 1980 forsvarede foreningens formand, Lorenz Ferdinand, sin disputats »Fuglene i landskabet« for den naturvidenskabelige doktorgrad ved Københavns Universitet. Et fyldt auditorium i Studiestræde fulgte handlingen, der varede to timer. Officielle opponenter var lektor, dr. phil. Jon Fjeldså, og professor, dr. phil. Bent Muus. Ingen opponerede *ex auditorio*.

Som disputats betragtet er bogen utraditionel, idet den er skrevet for en langt bredere læserskare, end man normalt ser ved den slags afhandlinger. Tilmed er den smukt illustreret. Der er endnu et lille restoplæg, som vil kunne købes hos DOF-Salg.

En anmeldelse af bogen kommer i næste nummer.

BRITISH BIRDS BLIVER UAFHÆNGIGT

Det populære engelske tidsskrift *British Birds* er blevet overtaget af sin redaktionskomite efter lige siden sin fremkomst i 1907 at være udgivet af kommercielle forlag, først H.F. & G. Witherby, siden 1973 af Macmillan Journals Ltd.

Redaktionen appellerer til alle nuværende abonnenter om at være trofaste mod den nye struktur og så vidt muligt forny abonnementet for 1981 så tidligt som muligt. Endvidere opfordres man til at skaffe nye abonnenter. Til gengæld lover redaktionen at et evt. overskud udelukkende vil blive brugt til at forbedre tidsskriftet.

Vi ønsker BB held og lykke med den nye struktur og håber, at det traditionsrige tidsskrift vil klare skærene i en usikker fremtid.